

פרוטוקול מס. 243

מישיבת ועדת הפנים

יום ג', כ"ב בכסלו, תשל"ז - 14 בדצמבר, 1976, שעה 14.00

נ כ ח ו

חברי הוועדה: היו"ר י. ארידור
י. בארי
ע. נוף
ד. קורן

חברת-הכנסת ס. פרידמן

מוזמנים:

גב' ש. ברוידא - יו"ר ויצ"ר
גב' ט. לוונפיס - יו"ר המועצה למעמד האשה,
ויצ"ר

גב' ש. בר-סלע - משרד המשפטים

גב' רות וורמן
עו"ד ש. ברוידא

תנ"ץ ד. יעקבי - המשטרה

מוזכיר הוועדה: י. ברזני

רשם: א. דגני

הכאת נשים על-ידי בעליהן -
הצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת מרשה פרידמן.

סדר-היום:

הפקעת אדמות באזור המועצה האזורית
חוף השרון.

- - - - -

הכאת נשים על-ידי בעליהן - הצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת מרשה פרידמןהיו"ר י. ארידור:

אני פותח את הישיבה.

על סדר-היום הצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת מרשה פרידמן בנושא של הכאת נשים על-ידי בעליהן. אני חושב שהנושא הוא רציני. לדעתי הבעיה העיקרית היא - ולכן גם הוזמנה המשטרה - מה עושה המשטרה במקרים אלה, מדוע היא לא רואה בכך ענין ציבורי כאשר התקיפה היא משמעותית.

אני מציע שחברת-הכנסת פרידמן תעלה את הנושא.

מ. פרידמן:

אני חייבת לפתוח בהערה על צורת ארגון הפגישה הזו. הודעה על מועד הישיבה קיבלתי בעל-פה אתמול בשעות אחר-הצהרים. את ההזמנה בכתב קיבלתי רק הבוקר. גם המוזמנים קיבלו על כך הודעה טלפונית בשלב מאוחר. חסרים כאן חברי ועדה רבים. גם זה מעיד על יחס של זלזול לנושא, כפי שבא לידי ביטוי במליאת הכנסת, בהשוואה לרצינותו.

היו"ר י. ארידור:

לי נמסר שההזמנות יצאו בזמן ונמסרה גם הודעה טלפונית. אני מחשיב את הנושא ואין לי כל

כוונה לזלזל בו.

מ. פרידמן:

אינני מאשימה איש באופן אישי. יש מושגים המצדיקים אלימות במשפחה.

הכנתי חיק עבודה בל-חברי ועדת הפנים הכולל מכתבים, קטעי עיתונים, מחקרים וכדומה. אני מציע גם להזמין אורחים נוספים. נמצאים עמנו נציגים של משרד המשפטים ומשרד המשטרה. אחת הבעיות העיקריות היא התגובה של המשטרה לפניות ותלונות של נשים. בעיה נוספת היא יישום החוק הפלילי. יש בעיות הקשורות למשרדי הסעד, השיכון, הבריאות. יש כמה גורמים הנוגעים בדבר ולכן אני מבקשת שנציגיהם ישתתפו בדיון. יש בידי חומר של ועדה פדלמנטרית בריטית שדנה בנושא. היא יושבה על המדוכה במשך חמשה חודשים וקיימה 23 פגישות, מהן 15 פגישות שהוקדשו לשמיעת עדויות מנשים מוכות. אמציא לוועדה גם את החומר הזה.

עד היום התופעה הזו היתה כמעט מוסתרת. היום יש התייחסות מחודשת לנושא של האלימות במשפחה ונעשו בנדון מחקרים. מוסכם שהקרבות העיקריים של אלימות זו הם ילדים ונשים. העליתי את הנושא של הנשים בלבד לא מפני שאינני מתייחסת בחומרה לאלימות נגד ילדים, אלא מפני הבעיה של הילדים הועלתה בכנסת ובציבור יש חודעה לכך.

י. בארי:

בענין הילדים תיקנו את החוק וחיבנו רופאים ואחרים להודיע על כל חשד של אלימות.

מ. פרידמן:

נושא זה נדון בוועדת השירותים הציבוריים, ואז העליתי את השאלה: מה הדין האלימות נגד נשים במשפחה? שאלתי לא זכתה לתגובות רציניות. תגובה דומה היתה במליאת הכנסת.

אני מציעה לאמץ את ההגדרה של הוועדה הבריטית האומרת: אשה הסובלת באופן סדיר מנזק גופני רציני מהגבר אתו היא חיה. מדוע יש לדבר בעיקר על נשים? הקרבות העיקריים הם נשים וילדים. נשים ללא אמצעים כלכליים עצמאיים, שיש להן ילדים התלויים בהן, שאין להן לאן ללכת אם הן נאלצות לעזוב את ביתן, שאין להן למי לפנות כדי לקבל סיוע או יעוץ, נשים כאלה מרגישות עצמן נבוכות. נוסף לכך את אורחות החיים והנטייה לא ללמד בנות איך להגן על עצמן באופן פיסי וללמדן לחשוב שהגבר שלהן הוא שיגן עליהן. כאשר נשים אלה נקלעות למצב שבו הגבר שצריך היה להגן עליהן הוא התוקף אותן, הרי המבוכה וחוסר הבטחון שלהן הולכים וגוברים.

אינני יודעת כמה נשים מוכות יש בארץ.
באנגליה יש 38 מקלטים מיוחדים לנשים מוכות העוזבות את הבית. הן יכולות לשהות במקלטים אלה ימים או שבועות. (היו"ר י. ארידור: גם בארצות-הברית.) באנגליה המוסד הזה יותר מפותח. ידוע שלפחות 3000 נשים פונות למקלטים אלה במשך שנה. יש תכנית לבנות עוד 35 מקלטים כאלה. ההנחה היא שיש לפחות 6000 נשים מוכות באופן רציני. מדובר על אלימות רצינית כי אשה איננה עוזבת את הבית לאחר מקרה אחד. הנתונים שלנו הם נתונים שנאספו על-ידי ויצ"ו. ברוב המקרים הנשים שפנו לשירותים ציבוריים היו משכבות מסוימת של החברה. כל עוד אנו יודעים שההכאה איננה מוגבלת לשכבה מסוימת, ואנו יודעים שלפחות 1200 נשים פנו במשך השנה ללשכות של ויצ"ו לעזרה בטענה שהן מוכות, הרי שאפשר להניח שיש לפחות 5000 נשים הנתונות במצב כזה והן זקוקות לעזרה.

1200 הנשים ועוד כמה מאות נשים שאנו יודעים עליהן כי הן כתבו לליגה לזכויות האשה או פנו ישירות לחברות-כנסת, יכולות לחת רק רמז למה שקיים. המצב שונה מאשה לאשה, אבל הסיפור שבפיהן הוא אופייני. אנו יכולים ליצור פרופיל של אשה כזו ללא מחקר נוסף. אני חושבת שיש צורך במחקרים נוספים. אני מסתמכת לא רק על מה שאנו יודעים אלא גם על מה שידוע בארצות אחרות. אשה ניסאה לבעלה לאחר תקופת היכרות קצרה ביניהם. המכות החלו לאחר כמה חדשים או כמה שנים בגלל סיבות קלות ערך: האוכל לא היה טעים, אי-אפשר היה למצוא את חפיסת הסיגריות, הבעל חשד כי אשתו בוגדת ללא כל בסיס. העילה איננה יכולה להצדיק מכות. זה מתחיל עם מכות קלות, וככל שהדבר נמשך והאשה איננה מגיבה ואיננה מספרת לאיש על התופעה הזו, כך הולכות המכות ונעשות יותר רציניות. הבעל הולך ונעשה יותר אליים. בדרך-כלל אותה אשה איננה מתחילה לחשוב על אפשרות של גירושין או של פניה לעזרה אלא לאחר שהמכות הופכות רציניות ויש חשש לחייה. לפי נתונים של ה-פ.ב.י. 25% מכלל מקרי הרצח הם של רצח בתוך המשפחה. בבריטניה הסיבה הנפוצה ביותר לרצח אלה הם סכסוכי משפחה.

המשטרה טוענת באופן כללי שאין להתערב בעניני משפחה, שאין בכך ענין לציבור. המשפחה יכולה להיות לא רק המקום האלים ביותר למספר רב של אנשים אלא שרצח במשפחה הוא דבר נפוץ. רק משום שזהו הבעל המכה את אשתו או מאיים עליה יש לראות בכך ענין פרטי? העקרון של חובת המשטרה להגן על כל אזרח צריך לחול על האשה שבעלה מאיים עליה. אנו יודעים שיש שוטרים המכים את נשותיהם. התופעה של הכאת נשים בשכבות הבינוניות והגבוהות היא כה נפוצה עד שלפעמים יש אינטרסים אישיים של גורמים מסוימים לא להיכנס לנושא ולשמור על קשר של שתיקה. אני סבורה שיש לשמוע את הנשים עצמן. ככל שנשמע יותר נשים שעברו את החוויה הקשה הזו כך נצטרך יותר את הבעיה בהיעדר מחקרים ונתונים מספיקים. אם הוועדה במליאתה איננה יכולה להקדיש לכך את הזמן המתאים אולי נקים לצורך זה ועדת משנה.

היו"ר י. ארידור: דווקא משום שאני מתייחס ברצינות לנושא איננו רוצה שנחטיא את המטרה. אנו יכולים לעסוק במחקר מקיף של הבעיה במשך חדשים ולבחור ועדת משנה, אבל אז לא תהינה מסקנות. אנו יכולים לסמוך על ההבנה שלנו כדי להגיע למסקנות הרבה יותר מהר. זוהי שאלה של יעילות מול הבעיה של זמן.

מ. פרידמן: אם מותר לי להציע לא להחליט על כך היום אלא להשאיר את הענין פתוח. אם במהלך הדיונים נראה צורך להקים ועדת משנה, נעשה כך.

היו"ר י. ארידור: התופעה היא מוכרת וממדיה לא יתלבנו על-ידי עדות של אשה אחת איך טיפלו בה במשטרה או במשרד

רות וורמן: אני חיה בנפרד מבעלי מזה ארבע שנים מפני שהוא מסרב להתגרש ולתת לי גט. יש לי פסק-דין מבית-הדין הרבני וכך מבית-הדין לערעורים. הם מביאים בחשבון שהוא אליס וחיוב לתת גט אבל אינם מוכנים לכופף זאת עליו. יש לי גם פסק-דין של בית המשפט המחוזי האוסר עליו להיכנס לדירה המשותפת. היה זה מעין חקדים שאושר על-ידי בית המשפט העליון. זוהי דירה הרשומה על-שם שנינו. בית-המשפט הביא בחשבון שהוא אליס כלפי ועלול לסכן את חיי הילדים. בכל-זאת יש לו רשות לראות את הילדים מספר פעמים בשבוע. מתחילה הוא עשה מה שרצה, לא מילא אחר הצווים אלא הפר אותם. הוא היה מתפרץ לדירה, תוקף אותי, חוסף את הילדים. נהגתי ללכת למשטרה ולבקש עזרה. ביקשתי שימנעו ממנו להתפרץ לדירה. הם לא התייחסו ברצינות לכל העניין. ישבתי שעות במשטרה ושם צעקו עלי שאני מטאירדה. שלחו אותי ממחלקה אחת לשנייה, ממחלקת החקירה למחלקה לטיפול בתקיפות וחוזר חלילה.

י. בארי: כל זה אחרי הצווים?

רות וורמן: אחרי הצווים. הייתי מתקשרת עם המשטרה והיא הייתה מגיעה רק כעבור חצי שעה. הוצע לי ללכת להתלונן ואחר-כך לא היו מוכנים לקבל את התלונה. אני דיברתי בשקט והם ממש צעקו עלי. אמרו לי: לא כאן המקום לקבל עזרה.

היו"ר י. ארידור: מה הייתה דרגתו של אותו איש משטרה?

רות וורמן: הגשתי תלונה לנציב התלונות במשטרה. כאשר נאלצתי לחזור ולפנות לשוטר, הוא אמר לי:

שמעתי שהתלוננת. עקפת אותי.

היו"ר י. ארידור: שוטר בשם אוליאל היושב בתחנת המשטרה במגרש-הרוסים.

מ. פרידמן: קיבלתי עשרות מכתבים מנשים עם סיפור דומה על יחסה של המשטרה.

רות וורמן: הוא אמר לי: לא יעזור לך דבר אם את מתלוננת עלי. מסרתי תלונה בכתב עם ציון השם. לאחר מכן הוא צעק עלי וסירב לעזור לי. אמרתי לו: אדם מאיים עלי ברצח. והתגובה הייתה: אדם בשם וורמן, אקדמאי בעל שני תארים, איננו מכה את אשתו. לפעמים היו תופסים אותו ולוקחים אותו למשטרה. הוא היה יושב שם ובוכה. ואז אמרו לי: אולי תעשו שלום-בית?

הוגשו כמה כתבי אישום נגדו על התפרצויות. הוא סירב לצאת מהבית ונאלצו להוציאו בכוח. הוא לא ציית להוראת השוטר. מאז חלפה שנה וחצי. במשך כל הזמן הוא המשיך באיומים ובאלימות. הרשיעו אותו ופסקו לו מאסר על תנאי. הוא גם חתם על ערבות/להתנהגות טובה. חשבתי שאולי בפעם הבא הוא ישב בבית סוהר. שוב סירבו לטפל בו כי הייתה להם הרגשה שהם כבר טיפלו בעניין. הם אמרו לי בפירוש לא להפריע להם יותר. (היו"ר י. ארידור: מי אמר זאת?) כולם, כל אלה שעבדו במחלקה. יש שם עכשיו כמה פנים חדשות. אמרו לי באופן ברור שאני מטרידה. הייתה להם הרגשה שאני מנסה לנצל אותם כדי להתגרש. הם אמרו לי: לא זהו הפורום בשבילך, לא משטרה דרושה לך. נתקלתי ביחס שלילי ובמצבים בלתי-נסבלים. למדתי לדעת שאינן לי מה לחזור אל המשטרה כי נוכחתי לדעת שזה לא מועיל.

מ. מרשה: את עדיין מקבלת מכות?

רות וורמן: אני חיה כאדם הנמצא במצב מלחמה ונתון במצור. את הדירה אני נועלת על ארבעה מנעולים. ילדי אינם פותחים את הדלת לשום אדם אלא לאחר שהוא מזהה את עצמו. גם חבריהם של הילדים יודעים זאת. יש לי כמה ידידים שאליהם אני יכולה

לעת צרה גם באמצע הלילה. יש כמה אנשים המוכנים לעזור, אבל אי-אפשר לחיות כך. מצב זה נמשך כבר ארבע שנים. אינני יכולה להיכנס לדירה באופן חפשי, אינני יכולה לצאת. כאשר מישהו מצלצל בדלת הילדים בורחים לחדריהם וסוגרים את הדלת. אי-אפשר לחיות במתח כזה. אינני מוצאת פתרון למצב. החייצתי עם מומחה לקרימינולוגיה. כמה אנשים יצעו לי למצוא באופן פרטי דרך כדי להפעיל אלימות כלפיו. אין לי אח, יש לי אב קשיש, אין לי כל רצון להתקשר עם אנשי העולם-התחתון. לו נהגתי כך המשטרה הייתה מגלה הבנה. כך אני ממשיכה לחיות במתח ובחרדה.

שושנה ברוידא: אני עורכת-דין ועוסקת בענייני אישות. לצערי

הרב, עברתי בעצמי את החוויה הקשה הזו. נישאתי לרופא לאחר היכרות קצרה. זמן קצר לאחר הנישואין, ללא אומר ודברים, ללא סיבה סבירה, הוא התפרץ כלפי והפליא את מכותיו. עד היום אינני יודעת מה הסיבה לכך. אני חושבת שזה יכול היה להגיע גם לרצח. בקרב משפחתי או חברי לא ראיתי אף-פעם תופעות של אלימות. זה היה תמוה שאדם העוסק ברפואה יכה את אשתו. לאחר המכות נזקקתי לטיפול רפואי. התביישתי לפנות לבית-חולים רמב"ם שהיה תורן כי הוא עובד שם. גם לא רציתי לפגוע בו. יומיים לאחר מכן פגשתי את מנהל המחלקה שלו והוא ייעץ לי לפנות למשטרה. עשיתי כך. השוטר ביקש ממני תעודה רפואית. אמרתי: אתה רואה אותי, האם זה לא מספיק? הבאתי את התעודה הרפואית. בתחילה הוא התייחס אלי ברצינות ואמר שהמקרה הוא חמור והוא יעזור לי. הוא הסביר לי שהוא יכול להביא לשלילת רשיונו לעסוק ברפואה. הרופא ביקש לשוחח על העניין עם השוטר בבית-קפה ולא במשטרה. הוא כמוכן הכחיש את הסיפור שלי. הוא נתן עדות שלא דובים ולא יער. גם לי הוא אמר שיעיד שהתחלתי באמבטיה.

לאחר כמה זמן התקשר אלי השוטר. הוא היה צריך להסביר מדוע התיק נסגר. הוא אמר לי: אני שוטר אבל אני אוהב להשכין שלום-בית. מה דעתם שאנסה להשלים בינך לבין בעלך. השוטר היה אדם חביב, אבל הוא לא פעל במסגרת תפקידו. הוא רצה לקרב לבבות, אבל זה לא היה המקרה המתאים לכך. הוא הציע לפנות לעורך-דין והשבתי לו שאני עצמי עורכת-דין. שאלתיו: מדוע זה עניין אזרחי? ואם אדם ברחוב היה מכה את חברו, מה הייתה עושה המשטרה? הייתי המומה. זמן מה לאחר שחקרו את התלונה הסתפקו באזהרה.

י. בארי: הגשת ערר על ההודעה?

היו"ר י. ארידור: אי-אפשר להגיש ערר.

תנ"ץ ר. יעקבי: מבחינה מעשית מקבלים את הערר.

היו"ר י. ארידור: לא לפי החוק.

שושנה ברוידא: אותו בחור הופיע בטלויזיה בעת שביחת

הרופאים. אותו רושם אנושי הוא עשה גם על המשטרה וגם על הרבנים. בגלל העובדה שהוא היה רופא התנערה המשטרה מכל אחריות. אלמלא הקמתי אז צעקות העניין יכול היה להסתיים ברצח. אחרי המכות ואחרי שהגשתי תלונה במשטרה, הוא לקח הפצים אישיים שלי בשווי"ל למעלה ממאה אלף לירות: ציוד של מערכת סטריאופוניה, אביזרים וכדומה.

היו"ר י. ארידור: זוהי יותר בעיה אזרחית. אני מציע לא להיכנס לזה.

שושנה ברוידא: יש לי מקרה של עולה חדש, רופא, שמעמיד פני עיוור. הוא איננו עיוור. כל פעם שהוא מכה את אשתו הוא רץ לפני המשטרה ומגיש תלונה. וכך מתבררות שתי תלונות שלה ושלנו. אחד הפרקליטים של המשטרה אמר לשופט בן-חורין שהוא חושש שהתיק הזה

יסתיים ברצח. עכשיו מנסים להעמיד אותו לדין. הוא מואשם בעבירה של תקיפה.

היו"ר י. ארידור: זה כבר מצב טוב שהענין מגיע לבית המשפט.

שושנה ברזידא: המדיניות של המשטרה שלא להתערב איננה מוצדקת. אם תהיה סנקציה פלילית או אזרחית, המצב יהיה שונה. היו מקרים קודמים בהם לאחר הכאות חמורות ואלימות היתה דרישה לצו הפרדה.

היו"ר י. ארידור: סעד זה קיים. השאלה היא של נסיבות האם הן מצדיקות אותו או לא.

שושנה ברזידא: אם אגיש בקשה לצו הפרדה וצו זה יינתן מייד על-סמך העדויות במשטרה, לדעתי המשטרה צריכה לחקור. במידה והמשטרה תחקור באופן רציני גם הבושה של האשה תיעלם. (היו"ר י. ארידור: ייעלם גם חלק מהמכות.) לאשה לא נעים לספר חוויה כזו. מרוב חיקי הגירושין עולה כי בשלב מסוים היו גם הכאות. חלונות למשטרה לא פתרו את הבעיה. הסתפקו במכתב-עם אזהרה סמלית בלבד. אינני יודעת אם הפתרון הוא להושיב מישהו בבית הסוהר, אבל אפילו ישיבה בתא מעצר ללילה אחד זה פתרון.

היו"ר י. ארידור: עוזרת הבית שלנו קיבלה מכות מבעלה. היא הגיעה לעבודה עם סימנים כחולים על גופה. הוגשה תלונה למשטרה. המשטרה לא עשתה דבר.

שושנה ברזידא: במשך חצי שנה עמלתי כדי להשיג את הגירושין. לאשה אין עדויות על תיק פלילי. הרבנים שואלים: יש לך הוכחות? אם המשטרה איננה חוקרת הענין איננו אפקטיבי לגבי משפט גירושין. חקירה של המשטרה היתה מקצרת את הליכי הגירושין כי היא היתה מספקת את ההוכחות.

ד. קורן: האם ניתן לעשות משהו בתחום החקיקה?

היו"ר י. ארידור: זו לא בעיה של חקיקה.

שושנה ברזידא: קיים החוק הפלילי אבל אין מממשים אותו. בנדון זה צריך לתת הוראות למשטרה לאפשר את ביצוע החוק. הסעד האזרחי קיים בצורה של צו הפרדה. משתמשים בכך מעט מאד. עד שהתיק מתברר בבית המשפט עוברת שנה ושוכחים על המכות. אם בחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) יהיה סעיף שיקבע כי במקרה של הכאה שיטחית יהיה צו הפרדה - -

היו"ר י. ארידור: צו הפרדה ניתן במקרה של הכאה שיטחית.

שושנה ברזידא: הוא לא ניתן כצו בלעדי אלא כסעד נוסף לתביעת מזונות.

היו"ר י. ארידור: לפי הערכתי המצב המשפטי היום הוא שאפשר להשתמש בסעד זה כסעד בלעדי. העובדה שלא משתמשים בזה איננה נעוצה במחוקק.

שושנה ברזידא: עד היום זה ניתן כסעד זמני לתביעת מזונות.

היו"ר י. ארידור: גם כסעד קבוע. אפשר להוציא צו הפרדה סופי. הבעיה היא הפעלת החוק וביצועו.

שושנה ברזידא: אינני מסכימה לכך, אם מגישים בקשה לצו מניעה, זה לא אפקטיבי.

היו"ר י. ארידור:

הסמכות לבית המשפט קיימת.

שושנה ברוידא:

אני מדברת על חוק הדין באופן ספציפי על אלימות במשפחה, על הכאת נשים, שקובע הלכות

למקרים של חבלה ממש.

היו"ר י. ארידור:

את אומרת שהחוק לא בסדר ועל-ידי כך משחררת את המשטרה מאחריות.

שושנה ברוידא:

אני דנה על האספקט האזרחי.

היו"ר י. ארידור:

אם החוק איננו בסדר אי אפשר לצוא בטענות למשטרה.

שושנה ברוידא:

אפילו אם המשטרה חמצא שמישהו אשם בתקיפה, היא איננה יכולה לחייבו לעזוב את הבית.

היו"ר י. ארידור:

בשביל זה קיים סעד אזרחי.

שושנה ברוידא:

אם אתם מעונינים במקרים בהם היו פניות למשטרה, אני יכולה להמציא את מספרי התיקים.

היו"ר י. ארידור:

קודם נשמע את התשובה של נציג המשטרה.

שרה בר-סלע:

ביקשתי לבוא לישיבת הוועדה כי בעבודתי אני מטפלת בריכוז עצום של בעיות אישות של נשים המבקשות סיוע משפטי. נדהמתי כאשר נתקלתי בתופעות של אלימות. לא הייתי ערה להיקף הבעיה של האלימות בחיי המשפחה. אני יכולה להביא דוגמאות ממקרים שאירעו לנשים משכבה מסוימת של האוכלוסייה. מרבית הפניות הן משכבה אחרת של נשים, אבל אין זה מקסימום הבעיה. אלימות המתחילה בשכבות אלה מקבלת ביטוי בצורות שונות ולא רק בבית. זה משתקף גם בבעיה של תשלום מזונות ונובע מהרגשת עליונות של גברים החושבים בנוסח: אני ואפסי עוד.

התחלתי לחפש דרכים אחרות לפעול בתחנות הדואר.

ניסיתי לפנות לגורמים שונים ובין היתר גם למשטרה. במשטרה נאמר לי שהם מטפלים בתלונה ספציפית. יש נשים המגיעות אלי עם תלונות לאחר שהתלוננו בצורה קשה. אבל בדרך-כלל הנשים מגיעות כמה ימים לאחר חמיעה. אשה אחת לי: פניתי פעמים רבות למשטרה אבל ללא הועיל. אני משתדלת מאד לשכנע את האשה המוכה לפנות למשטרה.

התופעה הזו היא חמורה מאד בעיירות הפיתוח.

בעיירות הפיתוח קשה למשטרה פי כמה לטפל בבעיה אם משום שהעיירה היא קטנה ואם מפני שמכירים שם את האנשים באופן אישי. שם כאשר המשטרה איננה מתפקדת זוהי בכיה לדורות. יש לאלימות כזו השפעה על הילדים.

מ. פרידמן:

ירושה כזו עוברת מדור לדור.

שרה בר-סלע:

המשטרה איננה רושמת דו"ח, היא לא נענית.

אשה שבעלה מבקר את הילדים. בעת הביקור התגלע סכסוך ביניהם, היו התפרצויות והבעל הפליא את מכותיו. האשה הזמינה את המשטרה. המשטרה לא הופיעה. זהו מקרה הידוע למשטרה. יש תיק פלילי נגד הבעל.

התלונה אלינו מגיעה זמן רב אחרי שהאשה

התלונה במשטרה. המשטרה או שאיננה רושמת את התלונה, או שאיננה נענית, או שהיא רושמת את התלונה ומנסה לעשות שלום-בית. המשטרה לעתים עוצרת את הבעל אבל מיידי משחררת אותו, או שהיא סוגרת את התיק לאחר אזהרה או בנימוק שאין אינטרס ציבורי בפתיחת התיק. אין אפשרות לערער. לו הייתה אפשרות של ערעור, העמדה של משרד המשפטים הייתה להחזיר את התיק למשטרה. אני חושבת שצריך לתת זכות ערר שזה לא יהיה מסור לשיקול-דעת של איש המשטרה.

היו"ר י. ארידור:

זכות ערר בכל מקרה?

שרה בר-סלע:

אני דנה באותם מקרים בהם המשטרה איננה ממלאת את חובתה. יש למשטרה סיבות משלה.

קיימת בעיה של תעודה רפואית. זוהי אוכלוסיה שלא תמיד יש לה אמצעים לפנות לרופאים. קופת-חולים איננה נותנת תעודה רפואית כזו. במקרה של הכאת נשים צריך לשלם 60 לירות עבור התעודה. השוטר יכול לרשום בדו"ח מה רואות עיניו. יש למצוא דרך לביצוע בדיקות רפואיות ללא תשלום. יש גם נשים שאינם מבוטחות. מכל המהומה האשה איננה יודעת מה לעשות.

שושנה ברוידא:

אם השוטר היה בא למקום, רואה את החבלות ורושם דו"ח, זה היה יותר אפקטיבי. אם זה לא כך, הדו"ח הוא בנוסח: לדבריה של האשה היא הוכחה על-ידי בעלה. המשטרה מסתפקת בעדות של שני אנשים. היא אף-פעם לא הולכת למקום לשאול את השכנים, אולי הם שמעו צעקות.

שרה בר-סלע:

בדרך-כלל השכנים אינם מוכנים לבוא להעיד. לו השוטר היה בא לסביבה לחקור הוא היה

מקבל אישור לחלונה.

תנ"צ ר. יעקבי:

אני מודה בכמה עובדות אבל לא באשמות. נכון שמבחינה משפטית אין סמכות להגיש ערר. מעשיהם אנו מקבלים את הערר ומטפלים בו. הוא הדין פניה של היועץ המשפטי שזוכה לטיפול. אין מניעה מעשיית לטפל בכך. זה חל לא רק על נשים.

לענין התעודה הרפואית, אינני חושב שהמשטרה יכולה לממן את החוצאה במקרים בהם דרושה תעודה רפואית. יתכן שתהיה לכך הצדקה. זהו נושא לטיפולו של משרד הבריאות. פעם רופאים לא דרשו תשלום עבור תעודה רפואית, היום הם דורשים כסף.

היו"ר י. ארידור:

כאשר שוטר רואה סימנים כחולים על הגוף למח דרושה לו תעודה רפואית כדי לפתוח תיק?

תנ"צ ר. יעקבי:

מה ששוטר רואה הוא מציין בדו"ח. זו יכולה לשמש ראיה קבילה ומשכנעת. אבל לא תמיד זה מספיק. העניין נגמר בבית-המשפט ולא תמיד החתרשמות של השוטר מספיקה בשביל השופט.

ד. קורני:

היו מקרים ששופט פסל עדות של שוטר?

תנ"צ ר. יעקבי:

אם שוטר ראה שזב דם, זוהי ראיה. סימנים כחולים לא ברור ממה הם נגרמו.

אנו צריכים לדבר על הכלל. המשטרה מחוזה גורם אחד במערכת שלמה המטפלת בבעיות, ולא תמיד גורם דומיננטי, לא תמיד גורם יעיל ביותר. לדוגמה, בעל סטר על לחיה של האשה. היא הגישה תלונה. התיק יגיע לבית-המשפט כעבור שנה. בינתיים חזוג אולי החגרש, ואז השופט מייחס לכך פחות חשיבות. יתכן גם שהחזוג השלים ובינתיים האשה ילדה. אינני יודע אם זה באינטרס האשה שבעלה יובא לדין, או אם זה לטובת העניין.

מ. פרידמאן:

האם זה מתפקידה של המשטרה להחליט בעניינים כאלה? אם אתלונן על גניבה. אתם החליטו אם

זה רציני או לא?

תנ"צ ר. יעקבי:

אני אומר מהם השיקולים של המשטרה. לצערי הגדול ברוב המקרים התלונה לא מספיקה. יש עדות מול עדות. בית-המשפט איננו מוכן להסתפק בזה. אנחנו גורמים מספר לא קטן של תיקים בחיעדר סיכוי להביא אותם לבית-המשפט כי התוצאות תהינה אפסיות.

גם במקרה של אונס יש עדות מול עדות.

שושה ברוידא:

תנ"ץ ר. יעקבי: הוא הדין בסכסוכי שכנים. יש קשיים רציניים להביא ענינים כאלה לבית-המשפט ולהגיע לתוצאות טובות. גם כאשר מובא ענין כזה לבית-המשפט, העונשים אינם חמורים. אנו יודעים|מה תהינה התוצאות של פעילות המשטרה. נשאלת השאלה: האם מיצוי הדין זוהי הדרך הטובה ביותר? בכל יחידת משטרה יש סמל או קצין העוסק בסכסוכי שכנים. תפקידו למצוא להם פתרון. לא פעם הוא מצליח ליישב את חילוקי-הדעות בין הצדדים ולהשלים ביניהם, לשביעות רצונם.

הי"ר י. ארידור: לא מדובר על סטירת-לחי חד-פעמית שאין לה המשך, שבעקבותיה הוגשה תלונה למשטרה והיא הצליחה להשלים בין בני הזוג. מדובר על הכאה שיטתית ותלונות חוזרות שהמשטרה איננה מטפלת בהן כי הסמל סבור שתפקידו לסגור את התיק. האם יש הנחיה ברורה לאנשי המשטרה כי מקרים של הכאה שיטתית ואלימה ראויים לטיפול משטרה ומשפט כמו כל עבירה פלילית אחרת? מהי המדיניות שלכם?

תנ"ץ ר. יעקבי: המדיניות של המשטרה היא לטפל באופן נמרץ בכל מעשה חמור שחוזר ונשנה.

הי"ר י. ארידור: אתה יכול להמציא לוועדה העתק של ההנחיה הזו? תנ"ץ ר. יעקבי: איך הוראה מיוחדת לגבי בעלים המכים נשים.

הי"ר י. ארידור: גם על סכסוכי שכנים אין הוראה בכתב. כדי שנתקדם רצוני לשאול אם אתה מוכן להוציא הנחיה בכתב ברוח הדברים שאמרת? (תנ"ץ ר. יעקבי: בהחלט.) אם כך אבקש להעביר העתק מהוראה זו לוועדה.

תנ"ץ ר. יעקבי: יש מקרים בהם מנסים לנצל את המשטרה לפתרון בעיות אחרות בין בעל ואשה או שכן עם שכן. איננו מוכנים לשמש מכשיר בידי אחרים. ככלל המשטרה מתייחסת בכובד ראש לכל תלונה מסוג זה. תשומת-הלב שמקדישה המשטרה לסכסוכים בין בעל ואשה או בין שכן לשכנו היא לא פחותה מאשר תשומת-הלב המוקדשת להתפרצויות או גניבות, לעתים אף הרבה יותר. לא תמיד הצד השני יודע מה עשתה המשטרה. ככלל כל תלונה נרשמת. בכל מקרה הצד השני מוזמן ונחקר. אינני אומר שמייד מכניסים אותו לבית-הסוהר. יש נסיון להשלים בין הצדדים ולפתור את הבעיה.

מ. פרידמן: האם המשטרה מוסמכת לעסוק בעבודה סוציאלית? תנ"ץ ר. יעקבי: המשטרה מוסמכת לטפל בענין אלא אם כן תפנו למוסד אחר.

ד. קורן: האם התייעצם עם פסיכולוגים? צריך לחפש את שורש הבעיה.

תנ"ץ ר. יעקבי: אינני רוצה לנקוב בשמות של פסיכולוגים. יש מחקרים על כך. נסיון החיים מלמד שמיצוי הדין/לא תמיד הפתרון הטוב ביותר.

ד. קורן: אני מדבר על על המוטיבציה. לא תמיד בידי הסמל להשכין שלום.

תנ"ץ ר. יעקבי: הוא האיש שנמצא במשטרה. (ד. קורן: יש אוניברסיטאות.) אני מוכן להעביר אליהם

מקרים ולקבל עצות...

היו"ר י. ארידור:

אתה אומר שהמדיניות היא לעשות שלום-בית.
חבר-הכנסת קורן אומר: תתייעצו עם מומחים.

מ. פרידמן:

אדם זר מתקיף אותי. המשטרה מעונינת שנשלים,
או שחובתה להגן עלי?

ד. קורן:

אם המשטרה, חרף כל מאמציה, איננה יכולה
להגיע לפתרון הבעיות הנובעות מהסכסוכים, המכות,
התקיפות, על כל הכאב, הצער והבושה הכרוכים בכך, כי אין בידה הוכחות -
מדוע אינכם חוקרים את מקור התופעות האלה, את הסיבות ואת הגורמים לכך?
אפשר להיוועץ במומחים המצויים באוניברסיטאות, עם יועצים פסיכולוגיים,
יתכן שהם יאירו את דרככם ויציעו פתרונות.

תנ"ץ ר. יעקבי:

יש מחקרים על הבעיה. ביסודו של דבר הסמל פועל
לפי ההגיון שלו ולפי נסיון החיים שלו. נוכחנו
לדעת שנסיון החיים שלו מועיל, כי רבות מהבעיות באות על פתרון בעזרתו.
(ד. קורן: שמענו כאן את סיפורה של גב' וורמן.) במקרה שלה העניין הובא
לבית-המשפט ובכל-זאת לא נמצא לו פתרון.

בסיכום, הכלי קיים. מן הראוי שמוסדות הסעד
יטו שכם. חשוב שיהיה מוסד שאליו אפשר להפנות את בני הזוג ליעוץ.

שרה בר-סלע:

הבעל איננו מוכן ללכת לקבל טיפול.

תנ"ץ ר. יעקבי:

הסמל מוכרח לנסות לפתור את הבעיה. אם הוא
רואה שהבעיה איננה מוצאת את פתרונה
הוא מנסה למצות את הדין לפי מיטב יכולתו. אני מוכן לפרסם הוראה
האומרת כי במקרים חמורים החוזרים ונשנים, בהתאם לנסיבות, יש לעשות
הכל כדי למצות את הדין. אינני יודע מה יהיו ההליכים בבית-המשפט.
כאשר יש תיק תלוי ועומד בית-המשפט איננו נוטה לשמוע על מקרים נוספים
אלא אם כן הם חמורים מאד. אם לאחר פתיחת התיק אנו מביאים מקרה נוסף,
בית-המשפט מאחד את התביעה ונותן את אותו עונש. השופט שואל אם הבעל
הפסיק להכות. אם האשה אומרת שהבעל ממשיך להכותו, בית-המשפט מסיק את
המסקנות.

מ. פרידמן:

כמה מקרי רצח של נשים על-ידי בעליהן היו
בשנה האחרונה? בכמה מהמקרים האלה היו תלונות
קודמות? מה היה גורלן של התלונות שנרשמו ובכמה מקרים נסגרו תיקים?

אני יכולה להביא את דבריו של תנ"ץ יעקבי על
רקע ההנחה שכאשר בני זוג אינם מסתדרים ביניהם מקובל שיהיו גם מכות.
(היו"ר י. ארידור: לא זו היתה הגישה.) אינני סבורה שתפקידה של המשטרה
להשלים בין בני-הזוג. תפקידה להגן על האזרח שהוא קרבן לאלימות. מקובל
שאלימות בחברה, במקום ציבורי, היא אסורה; אלימות בבית מותרת אלא אם כן
יש שפיכות דמים. אלימות המתחילה במכות יכולה להסתיים ברצח.

י. בארי:

כמה אנשי משטרה עוסקים בתלונות על סכסוכים
בין בני זוג או בין שכנים? האם לא יהיה נכון
לומר שהסוגיה הזו עומדת במקום נמוך ביותר בסדר הקדימויות של המשטרה?
הגישה של המשטרה לכך היא פעמים רבות, אולי אפילו בלי משים, שזה מטרד,
שזה לא הדבר החשוב ביותר שהמשטרה רואה לנגד עיניה. משום שזוהי הגישה
מנסים להיפטר מהעניין או ליישב אותו בלי למצות את הדין כדי לא לעסוק
יתר על המידה בנושא. האם אין מקום להגדיל את כוח האדם שהמשטרה מקציבה
לנושאים אלה כדי למנוע התפתחות חמורה?

היו"ר י. ארידור:

לא אציע פתרון של הגדלת כוח האדם. זה לא יהיה הפתרון כי לא יגידו את כוח האדם למשימה זו. מדוע לא לקחת מספר מקרים לדוגמה, לתת להם עדיפות ולברר אותם על-ידי הפרקליטות ועל-ידי התובע המשטרתי? זה תלוי בכם. אתם יכולים לזרז את הדיון בתיקים מסוימים ולתת לכך פרסום. על-ידי טיפול במספר מקרים מתוך מדגם אתם יכולים למנוע תופעות חמורות. אינני אומר שבכל מקרה צריך להגיש משפט. אם הסמל מצליח להשכיך שלום וזוהי השלמה אמיתית, מה טוב; אבל למקרים חמורים צריך לתת את הטיפול המשפטי הנאות ולא ללכת כאן בדרך שיגרתית. לפי ההתרשמות שלי כל עוד החבלה איננה גוררת אחריה קטיעת אבר מהגוף, הטיפול הוא שגרתי. בתלונות חוזרות יש לטפל באופן משמעותי. שמעתי על הרבה משפטים, לא שמעתי ולא קראתי על מקרה שהמשטרה טיפלה בו ברצינות ובאופן יסודי. לא שמעתי על הנחיות שניתנו לתת עדיפות לטיפול במקרים חמורים.

תנ"ץ יעקבי:

עד כמה שזכור לי, מספר המקרים בהם בעל רצח את אשתו וקדמו לכך מכות היה אולי אחד או שניים. (מ. פרידמן: אני מבקשת לקבל נתונים בדוקים.) אם במשך השנה היה מקרה אחד או היו שני מקרים, מהם של אדם שלא היה נורמלי, זה לא אומר דבר.

מ. פרידמן:

האם קראת את קטעי העתונות בנושא?

תנ"ץ ר. יעקבי:

אבדוק כמה מקרי רצח שקדמו להם סכסוכים היו במשך שנה.

כמה אנשים במשטרה עוסקים בכך? אם העניין דורש טיפול יותר מעמיק עוסקים בכך סמל וקצין. כאמור, בכל יחידת משטרה יש אדם העוסק בסכסוכים קטנים בין בני זוג ובין שכנים בדרגת סמל.

לעתים מנסים לנצל את המשטרה לעניינים אחרים. כאשר התלונה היא נכונה ומוצדקת איננו רואים בה מטרד, בהחלט לא. לשם כך אנו קיימים.

לא אוכל בשלב זה לתת תשובה מדוייקת לפי"ר הוועדה חבר-הכנסת ארידור. אין ספק שכאשר הטיפול הוא נמרץ ומיידי מביאים גם לדין. אינני חושב שעניינים כאלה זוכים לתשומת-לב מספקת. מה שמעניין את העתונות זוכה לפרסום. בתל-אביב היה מקרה שנראה לנו חמור. חשבנו שעל-ידי מיצוי הדין נפתור את הבעיה. חוץ שבוע האיש הובא לדין. העונש שהטיל עליו בית-המשפט לא הניח את דעתנו אבל לא ראינו סיכויים לזכות בערעור. יש תשומת-לב למקרים בולטים וחמורים. אני מוכן לבדוק זאת פעם נוספת ולדאוג למתן הנחיה נוספת כדי שתהיה עירנות מירבית לענין בגבולות האפשרויות שלנו.

שמענו על מקרה שהניידת לא הגיעה למרות שהזעיקו אותה מספר פעמים. אינני יודע במה עסקה הניידת אותה שעה. יש לבדוק את המקרה באופן ספציפי. לעניינים שגרתיים יהיה טיפול שגרתי מניח את הדעת, ובמקרים חמורים נעשה כמיטב יכולתנו.

ע. נוף:

כל שוטר יחליט מה חמור ומה לא?

תנ"ץ יעקבי:

התלונה מגיעה ליחידת המשטרה. אנשי היחידה הם יותר מנוססים. לשוטר אין סמכות להחליט שהמשטרה איננה מטפלת בתלונה. החלטה כזו היא בסמכותו של קצין.

מ. פרידמן:

אני מבקשת להציג מקרה ספציפי של אשה בשם מרגלית גינון. היא חזרה לביתה לאחר ניתוח שד בבית-החולים "הדסה". תהליכי הגירושין שלה מבעלה נמשכים ארבע שנים. בינתיים היא נאלצת לגור עם בעלה. הוא מכה אותה מכות רצח כדי לשכנעה לוותר על מזונות. ביום בו היא חזרה מבית-החולים הוא איים עליה. כאשר הפעם הם היו בתחנת המשטרה הוסכם שצריך לעצור אותו. ואז נכנס

לתחנה קצין בשם נתנאל לוי ואמר: שוב את באה להסריד אותנו? אם תבואי פעם נוספת, נעצור אותך ואת בעלך. הוא נתן הוראה לא לרשום את התלונה. היא חזרה לביתה והוא המשיך לאיים. היא חזרה עם אמא לתחנת המשטרה ואותו קצין נתן הוראה לעצור אותה ואותו.

אני מפנה תשומת-לב לכך ששוטרים רבים מגלים יחס אכזרי כלפי אשה שנאה להתלונן. גם כאן יש צורך בטיפול נמרץ במשטרה כדי להשפיע על השוטרים לנקוט בגישה אנושית ואוהדת כלפי אשה הבאה להתלונן ולא לראות בה מטרד.

תנ"ץ יעקבי יבדוק גם את המקרה הזה. היו"ר י. ארידור:

זה לא נשמע סביר שהקצין הורה לעצור את האשה כי היא הגישה תלונה. תנ"ץ ר. יעקבי:

תואיל לבדוק את המקרה. היו"ר י. ארידור:

נמשיך את הדיון בנושא ביום ו' השבוע בתל-אביב בבית מרכז השלטון המקומי. אני מודה לאורחים ומזמין אותם להשתתף בישיבת הוועדה ביום ו'.

הפקעת אדמות באזור המועצה האזורית חוף השרון

חבר-הכנסת נוף מבקש רשות להצעה. היו"ר י. ארידור:

ע. נוף:
באזור המועצה האזורית חוף השרון עומדים להפקיע 700 דונם מידי בעלים פרטיים. לנושא זה יש היסטוריה. לשטח שהיה שייך לאותם בעלים פלש קיבוץ מסוים שהחל לאכלס אותו. הבעלים מנו לבית-המשפט והשיגו צו מניעה נגד השגת-גבול. בית-המשפט קבע שהקבוץ חייב לרדת מהאדמות. כאשר ניסו הבעלים לממש את זכויותיהם הם נתקלו בטרקטורים של הקיבוץ. היחה התערבות של מינהל מקרקעי ישראל וסוכם על דעת הצדדים שבמקום אותם 700 דונם שהם סמוכים לקיבוץ יקבלו הבעלים 700 דונם אחרים באזור סמוך והקיבוץ ימשיך לשבת על האדמות האלה. כעבור שנתיים או שלוש שנים הודיעה המועצה האזורית חוף-השרון לבעלים שהקרקע שהם קיבלו באופן תילומי עומדת בפני הליכי הפקעה לצורך נטיעת פארק, וכבר הוגשה תכנית ההפקעה.

מי היא הרשות העלולה להשתמש בסמכות ההפקעה? היו"ר י. ארידור:

הבנתי שזוהי המועצה האזורית. ע. נוף:

מועצה אזורית איננה מוסמכת להפקיע. היו"ר י. ארידור:

ע. נוף:
אני אברר את הנקודה הזו. תכנית ההפקעה הוגשה והיא תהיה בעתונות ביום ה'. מה שמדאיג את בעלי הקרקעות זו העובדה שלמועצה האזורית אין כספים לממן את הפיצויים עבור ההפקעה. מדובר על אפשרות שהאוצר או משרד הפנים ילוו למועצה האזורית את הכספים הדרושים לכך.

תברר מי היא הרשות שעומדת להוציא את צו היו"ר י. ארידור:

ההפקעה. אני אפנה לאותה רשות בשם ועדת הפנים ואבקש הבהרה מדוע נעשתה הפקעה בתנאים כאלה.

ע. נוף:
המצב בשטח הוא שבאותו אזור יש פארק שהושקע בו סכום עתק. לאחר השלמתו חסם קיבוץ שפיים את המבואות לפארק והוא עומד בשממונו. כל ענין הפארק הוא תמוה. בראש המועצה האזורית עומד חבר של אותו קיבוץ.

היו"ר י. ארידור:
לאחר שתודיע לי מי היא הרשות אפנה אליה על דעת ועדת הפנים.

ע. נוף:
אולי אפשר לזמן את הצדדים לישיבת הוועדה?

היו"ר י. ארידור:
אני רוצה לקצר את ההליכים. הפניה שלי תהיה בשם הוועדה. נשמע מה תהיה התשובה.

ע. נוף:
בעקבות התשובה תדווח לוועדה.

היו"ר י. ארידור:
הוועדה מבררת את הענין.

אני נועל את הישיבה.

(הישיבה ננעלה בשעה 16.00)